

KOROŠKA NAREČNA SKUPINA

I. Leški krajevni govor (vas Leše pri Prevaljah), mežiško narečje, koroška narečna skupina

Pripoveduje Lucija Mirkac, mag. prof. slovenistike in primerjalne književnosti

Transkripcija in glasovna poknjžitev: Lucija Mirkac

'Nq, m-pa še zde 'jes 'e:no po'wi:ədwa, kq sq jq p'ra:jlj, kq sq še 'mi:xna bwa. Sej 'wi:əš, da sq š'tq 'gəre na Wo'li:njakq, sq žal-'že:ne u'ča:s ble, 'al? Š'ta:ke wi'so:ke so b'le, pa 'su:xe, pa ne ene 'tə:nke pa pre'sošene, 'li:əpe. Pa pə 'šətax 'koncax sq 'xq:dle q'kqwo. Pa sq 'xq:dle 'dɔʈta x Ra'mu:nkq pa še na d'ru:ge 'paure q'kqwo po'ma:gat 'de:wat, pa jjm swe'tɔwat, 'ka 'mərjə se'jat, pa g'da. 'Mi:le sq pa š'ta:ke 'li:əpe 'dɔʈge 'lase. 'Po sq 'šəte žal-'že:ne 'ambart p'rəšle x Ra'mu:nkq, pa se je ena 'tɔ:ta 'cuo x gospo'da:rjə u'li:əgwa pa ga u'či:wa, 'kək 'mərə 'de:wat, 'ki:te sq jji pa dɔʈ s 'pojstle wi'si:əwe, kq je 'mi:əwa š'ta:ke 'li:əpe 'dɔʈge 'ki:te wən sp'le:tene. 'Po sta pa 'wəda 'ɔbadwa zas'pa:wa, pa p'ri:de 'že:na 'nətər, pa 'jəwa zag'li:əda, pa 'ni bwa g'lix g'majtna – 'nq, sej sji 'wɔxko pret'sta:ulaš – ni pa 'wi:ədwa 'tɔčnq, 'ka nej nar'di:, je pa 'xilawa 'wən s 'təsga 'cimra, kq sta 'nətər le'ža:wa, pa je š'wa, pa je 'ba:rawa 'župnika, 'ka nej taj zaj nar'di:. Pa jji je 'župnik 'ri:əkq, naj jji 'ki:te 'bək od'ri:əže. Pa 'že:na 'ri:əs p'ri:de 'tɔ:ta x 'pojstli, pa jji 'ki:te 'bək od'ri:əže. Po je 'bɔwɔ pa š'tək, da se pa 'wəna žal-'že:na 'zu:tra zbu'di:, pa 'wi:di, da 'ni:ma wənč 'kit, je b'wa pa š'tək 'jezna, da je u'se ta d'ru:ge žal-'že:ne 'gərta na Wo'li:njak g'na:wa, pa so začele 'təsto 'ču:dno p'čəu:je wən z-'zəmle 'pipat pa ga q'kqwo 'metat, 'dɔʈta č'ri:əs pə 'puklɔ je u'se lə'ti:əwo, pa d'rəwe sq wən 'pipale, š'tək da sq u'se raz'metale q'kqwo, o'kòwò-ŋ-'kòwò sq u'se wən z-'zəmle z'metale, 'čis dɔ 'pɔ:dna wən, š'tək da je bwɔ 'pole en 'pɔuno enix 'lukɔ pa enga p'čəu:ja kər 'tək poč'ri:əs na'metanga, po pa ot-'taj, kq sq š'tu:ɔ na'ri:ədle, sq pa z'bejžale iz 'šətx 'našix 'konco:u, pa za z'mirɔ sq š'le, š'tək-da jix ni bwɔ ŋ'kɔl wənč, da bi zat p'rəšle, en 'tejko 'jezne so b'le. Sej na Wo'li:njakq sq pa še z'merɔ 'lukne, pa ... pa 'tɔplɔ wən 'pi:xa. [Ta] 'enɔ p'ra:jjio, da je w'ri:əča 'woda 'nətər na 'pɔ:dno. Pa s'ne:ga š'tək na 'wəgret 'tuj naj'pərwo 'tam z'menka. Sej na Wo'li:njakq sq pa še z'merɔ 'lukne, pa ... pa 'tɔplɔ wən 'pi:xa. [Ta] 'enɔ p'ra:jjio, da je w'ri:əča 'woda 'nətər na 'pɔ:dno. Pa s'ne:ga š'tək na 'wəgret 'tuj naj'pərwo 'tam z'menka. Pa 'tɔt či 'ni 'čistɔ 'xu:da 'zi:ma 'tejko, ga q'kqwo 'təstix 'lukɔ, 'nq, ga kər 'xistro po'be:re.

Glasovna poknjžitev:

No, saj veš, da so [š]tu gori na Volinjaku, so žal žene včas(ih) bile, al 'a ne'? [Š]take visoke so bile, pa 'in' suhe 'vitke', pa ne [ene] tanke pa presušene, lepe. Pa po [še]tah koncah 'teh koncih, krajih' so hodile okolo 'okoli'. Pa so hodile dol[ta] k Ramunku pa še na druge pavre 'kmete' okolo 'okoli' pomagat delat pa jim svetovat, ka(j) morajo sejati pa 'in' kda(j). Imele so pa [š]take lepe dolge lase. Pa so [še]te žal žene enbart 'enkrat' prišle k Ramunku, pa se je ena tota 'ena od njih' co 'tja zraven' h gospodarju ulegla pa ga učila, kako more 'mora' delati, kite so ji pa dol s postelje visele, ko 'ker' je imela [š]take lepe dolge kite [ven] spletene. Po(tem) sta pa (se)veda oba[dva] zaspala, pa pride žena noter pa jeva 'ju' zagleda, pa ni bila glih 'ravno' gmajtna 'srečna, zadovoljna' – no, saj si lahko predstavljaš – ni pa vedela točno, ka(j) naj naredi, je pa hilala 'hitela' ven iz tistega cimra 'tiste sobe', ko 'v kateri' sta noter 'notri' ležala, pa je šla, pa 'in' je barala 'vprašala' župnika, ka(j) naj taj 'potem' zdaj naredi. Pa ji je župnik rekel, naj ji kite [bek 'stran, proč'] odreže. Pa žena res pride tota 'tja' k postelji, pa ji kite [bek] odreže. Po(tem) je bilo pa [š]tako, da se pa ona žal žena zjutra(j) zbudi, pa vidi, da nima ve[n]č kit, je bila pa [š]tako jezna, da je vse [ta] druge žal žene gor[ta] na Volinjak gnala, pa so začele tisto čudno 'veliko' pečovje 'skale, večje kamenje' ven iz zemlje pipat 'pulit' pa ga okolo 'okoli' metat, dol[ta] čez po pukeljnu 'hribu' je vse letelo, pa dreve 'drevesa' so ven pipale 'pulile', [š]tako, da so vse razmetale okolo 'okoli', okolo in okolo so vse ven iz zemlje zmetale, čisto do podna 'dna' ven, [š]tako da je bilo pole [eno] polno [enih] lukenj pa (enega) pečovja kar tako poč(r)ez nametanega, po(tem) pa od taj 'takrat', ko so [š]to naredile, so pa zbežale iz [še]teh naših koncev 'krajev', pa za zmerom so šle, [š]tako da jih ni bilo nikoli ve(n)č, da bi zad 'nazaj' prišle, [en] tejko 'toliko, zelo' jezne so bile. Saj na Volinjaku so pa še zmerom luknje, pa 'in' ... pa toplo ven piha. [Ta] eni 'nekateri' pravijo, da je vroča voda noter 'notri' na podnu 'na dnu'. Pa snega [š]tako na vigred 'na pomlad' tudi najprvo 'najprej' tam zmanjka. Pa tudi če ni čisto huda zima toliko 'tako', ga okolo 'okoli' tistih lukenj, no, ga kar hitro pobere.

Vir: Vid Mirkac in Lucija Mirkac, Folklorno srečanje 2019/2020 – Leše pri Prevaljah – izsek.

II: Mežiški krajevni govor (zaselek Senčna vas, Mežica), mežiško narečje, koroška narečna skupina

Pripoveduje: doc. dr. Nina Petek

Transkripcija in glasovna poknjižitev: prof. dr. Vera Smole

'Kɔləmɔn 'bukle

S'ta:re 'pa:wərske 'xi:še sɔ 'wɔnta pɔ sre'di:ni 'ta:k 'tram 'mɛ:le. 'Gər sɔ 'mɛ:lə sta'la:že in 'tam sɔ xran'wa:li 'kɔləmɔn 'bukle. 'Nətər, sɔ p'ra:jli, sɔ 'ta:ke be'sɛ:de b'le:, da 'ni:si 'wɛ:du, 'ka: pɔ'mɛ:nijo, da 'ni:si 'wɛ:do, 'ka: si b'ra:ɥ. 'Sa:mo, 'do:nʃɔdɛ:n nɔ'be:ne 'kɔləmɔn '[m]bu:kle ne pɔ'ma:gajo 'weč. 'Ta:j 'bi! Če bi 'tək b'wɔ:, ko ɥ'ča:s, taj bi ɥ'se xu'di:č z'nɔsu 'jox. Pa še z Lub'la:ne bi jox p'reci z'li:fru.

Prə 'anmo 'pa:ɥro sɔ ɥ'sə š'lə k pɔɥ'nočnem, 'samo pas'ti:r je 'do:ma 'o:staɥ, da 'ni:-bɥo ɥse p'ra:zno. 'Pɔ:bu je 'dɔɥxcajt g'ra:tawo. Je pɔ 'təsti sta'la:ži šnɔ'fi:ru, pa 'bukle 'na:šu. Za 'pɛ:č je 'sɛ:du pa jox 'začnu b'rat. Kər na'embərt je 'pərsu en s'tər 'dä:d 'za-nmu 'punkəlnom. 'Punkəl je 'da:ɥ 'nətər za 'pɛ:č, pa ɥ'sɛ:du se 'co:'. 'Pɔ:p se kər 'a:m ni ɥ'zä:ɥ, pa b'ra:ɥ nap'rɛ:j təste 'bu:kle.

'Wəda, p'ri:dejo 'gɔni ɔt pɔɥ'nočnɛ 'dɔ:mo, sɔ pa za'čɛ:li: »'Ka pa šət 'punkl š'to?« »'Ja,« je 'rɛ:ku, »an be'ra:č je 'pərsu, z'daj je pa, 'ra:jtam, 'wɔnta 'šou.« 'Začnejo g'lä:dat ɔ'kɔ:lo: nɔ'bənga 'kar! Pa 'tɔ:ta ɥ təsti 'punkəl – je pa g'na:r biɥ! 'Po: sɔ ga pa 'že 'ba:rali, 'kək je b'wo:. Je 'rɛ:ku, da je ane 'bukle 'našu 'gər, 'kɔləmɔn 'bukle, in je b'ra:ɥ pa 'ka:zu, ke je b'ra:ɥ. Z'daj sɔ pa 'wɛ:dlə, de-j prək'licu, de-j g'na:r pər'nəswo. Je pa 'kər nap'rɛ:j b'ra:ɥ, je pa 'dɛ:da nazaj sp'ra:jiɥ.

Glasovna poknjižitev:

Kolomon bukles 'čarovniška knjiga'

Stare pavrske 'kmečke' hiše so venta 'zunaj' po sredini tak tram imele. Gor so imeli stalaže 'police' in tam so hranvali 'shranjevali' kolomon bukles. Notri, so pravili, so take besede bile, da nisi vedel, ka(j) pomenijo, da nisi vedel, ka(j) si bral. Samo, donšnjiden 'današnji dan, dandanes' nobene kolomon bukles ne pomagajo več. Taj 'takrat' bi! Če bi tako bilo, ko(t) včas(ih), taj bi vse hudič znesel jih. Pa še iz Ljubljane bi jih precej zlifral 'znesel'.

Pri enem[u] pavru 'kmetu' so vsi šli k polnočnem(u) 'k polnočnici', samo pastir je doma ostal, da ni bilo vse prazno. Pobu 'fantu' je dolgcajt 'dolgčas' gratalo 'postalo'. Je po tisti stalaži šnofiral 'šnofal, stikal', pa bukles 'čarovniško knjigo' našel. Za peč je sedel pa jih začnel 'začel'

brati. Kar naenbart 'naenkrate' je prišel en 'nek' star ded 'mož' z enemu punkeljnom 'z enim punkljem, culo'. Punkelj je dal noter za peč, pa vsedel se co 'sedel zraven'. Pob se kar am ni vzel 'ni mu bilo mar', pa bral naprej tiste bukles.

(Se)veda, pridejo [g]oni od polnočnice domov, so pa začeli: »Ka(j) pa šeti 'ta' punkelj [š]tu?« »Ja,« je rekel, »en berač je prišel, zdaj je pa, rajtam 'verjetno', ven[ta] šel.« Začnejo gledati okolo 'okoli': nobenega kar 'nikjer'! Pa (planejo) tota 'tja' v tisti punkelj – je pa denar bil! Po 'potem' so ga pa že barali 'vprašali', kako je bilo. Je rekel, da je ene bukles našel gori, kolomon bukles, in je bral pa kazal, k(j)e je bral. Zdaj so pa vedeli, da je priklical, da je denar prineslo. Je pa kar naprej bral, pa deda 'moškega' nazaj spravil.

Pomen oklepajev v glasovno poknjizjenih besedilih: [] – beseda ali del besede je v knjižnem jeziku odveč, () – del besede je v knjižnem jeziku nujen

Vir: Marta Repanšek: *Bajže s Koroške*. Ljubljana: Kmečki glas, 1995. Zbirka Glasovi, knj. 10.
Urednica in koordinatorica zbirke Marija Stanonik.